

RAZUMIJEVANJE GERMANIZAMA U GOVORU DJECE RANE DOBI NA ŠIREM ZAGREBAČKOM PODRUČJU

Vladimira Velički, Damir Velički i Jelena Vignjević

Učiteljski fakultet, Sveučilište u Zagrebu

vladimira.velicki@ufzg.hr

Sažetak – Govor djece tijekom ranog jezičnog razvoja uključuje sve temeljne odlike govora u jezičnom prostoru u kojem se ostvaruje. Ovaj rad promatra i opisuje jedan segment dječjega govora na zagrebačkom govornom području.

Autori se usredotočuju na prisutnost germanizama u govoru djece od četvrte do šeste godine na širem zagrebačkom području gdje je brojnost germanizama posljedica višestruke veze među jezicima (njemačkom i hrvatskom). Germanizmi su prisutni i u jeziku koji djeca usvajaju te ulaze u dječji govor čiji je razvoj uvjetovan prije svega komunikacijskim zahtjevima. Odsutnošću lingvističke kompetencije ovih govornika germanizmi postaju ravnopravan dio aktivnog leksika tek nekih govornika, a kod većine izostaju. Provedeno istraživanje govora djece rane dobi ukazuje i na velike promjene zagrebačkoga govora.

Ključne riječi: germanizam, zagrebački govorni idiom, rani jezični razvoj, materinski govor, okolinski govor.

1. Uvod

Zagrebački govor, kao jezični sustav koji se uglavnom ostvaruje razgovornim funkcionalnim stilom, nenormiran je, vrlo dinamičan, podložan utjecajima i promjenama. Svjedoci smo najnovijih promjena toga govora, njegove štokavizacije kao posljedice društvenih promjena, doseljavanja stanovništva iz nekajkavskih govornih područja, utjecaja hrvatskoga standardnoga jezika obrazovanjem, medijima, kulturom. Govor najmlađih naraštaja dobar je pokazatelj promjena, stoga smo istražili jedan segment – prisutnost i upotrebu germanizama, kao bitne odlike zagrebačkoga govora do pred kraj 20. st., u govoru djece rane dobi.

2. Povijesne okolnosti njemačko-hrvatskih jezičnih dodira

Germanizmi u značenju riječi, izraza ili konstrukcija preuzetih iz bilo kojeg germanskog jezika ili načinjenih prema njemu, koje nisu u skladu s jezikom u koji su ušle (R. Simeon 1969.) znatno su i nedvojbeno prisutni u hrvatskome jeziku. Ta je pojava plod povijesnih političkih, kulturnih i ekonomskih bliskih veza među narodima – govornicima jednog i drugog jezika i ostavit će traga najviše na kajkavskom narječju, poglavito u zagrebačkom govoru, kao govoru urbanog središta. Osvrnimo se kratko na te kontakte u prošlosti.

U 12. st. pri kolonizaciji Hrvatske dolaze njemački obrtnici sa statusom kraljevih gostiju, tzv. hospites, i sudjeluju u izgradnji gradova.

1242. kad su Tataari razorili Zagreb, Bela IV. poziva njemačke obrtnike na pomoć pri ponovnoj izgradnji grada.

Od 1527. kada Ferdinand I. postaje hrvatskim kraljem do 1918. Hrvati su u državnoj zajednici s Austrijancima.

Za postojanja Vojne krajine, od 16. do 18. st., na čijem je području službeni jezik bio njemački, u hrvatski ulazi njemačka vojna i administrativna terminologija.

Za vladavine Marije Terezije i Josipa II., koji potiču plansku germanizaciju s ciljem obnove krajeva razrušenih u turskim ratovima, slijedi novi val germanizacije. Doseljenici dolaze uglavnom iz austrijskih krajeva, Bavarske i Švapske.

U Zagrebu u to vrijeme izlaze njemačke novine (*Luna, Kroatischer Korrespondent, Agramer Zeitung...*), ulice i hoteli nose njemačka imena, od 1749. do 1860. u kazalištima se izvode predstave isključivo na njemačkom.

Propašću Austrougarske Monarhije austrijski se kulturni utjecaj smanjuje, no njemački jezik i dalje je jezik komunikacije viših društvenih slojeva.

Od vremena Drugog svjetskog rata njemački se jezik planski potiskuje, a u Zagreb dolazi val doseljenika iz nekajkavskih područja.

3. Dosadašnja istraživanja prisutnosti germanizama u zagrebačkom govoru

Zagreb je sve do polovice 19. st. bio izrazito kajkavski grad. Ostao je kajkavski i nakon uvođenja standardnoga jezika za sve Hrvate. Mnoge su kajkavske odlike starog zagrebačkog govora nestale do polovice 20. st.

Stanje zagrebačkog gradskog govora polovicom 20. st. zabilježio je američki lingvist Thomas Magner prikupljajući građu za svog posjeta Zagrebu šezdesetih godina. Tadašnji zagrebački govor najbolje oslikava rečenica koju je dobio od svojih informanata: *Bedinerica klopfa tepihe v lihthofu.* s njemačkim leksikom, a hrvatskom gramatikom.

Magner u svom radu «A Zagreb Kajkavian Dialect» (Magner, 1966) opisuje zagrebački kajkavski dijalekt na svim gramatičkim razinama. Opis leksika organiziran je po morfološkim kategorijama, a unutar svake izdvaja riječi koje su njemačkog podrijetla, od onih nenjemačkog. Od 1100 riječi što ih je popisao, 850 su germanizmi. Postupak je autor pojasnio: «It is done here to indicate the massive borrowing from German which ZKD has carried on over the centuries». Autor zaključuje svoju studiju primjedbom o nesumnjivu utjecaju hrvatskoga standardnoga jezika na kajkavski zagrebački govor u tadašnjem trenutku.

Magnerovu zaključnu tvrdnju potvrđuje drugo relevantno istraživanje zagrebačkog govora, koje je proveo Antun Šojat sa suradnicima (Šojat, 1998). Ono donosi prikaz zagrebačkoga govora s kraja osamdesetih i na početku devedesetih godina 20. st. Svojim je istraživanjem utvrdio da od 500 imenica njemačkog podrijetla koje je zabilježio Magner, 33 imenice nisu ovjerene. «Želim naglasiti da se u tipičnoj suvremenoj zagrebačkoj kajkavštini, pa i u samom središtu grada, od vremena Magnerovih istraživanja do danas broj germanizama znatno smanjio, osobito u mlađih naraštaja.» Autor zaključuje da se u suvremenom govoru rođenih Zagrepčana bilo koje starosne dobi miješa zagrebačka štokavština s izrazitim osobinama zagrebačke kajkavštine.

U radu iz 2002. Barbara Štebih (Štebih 2002) napominje kako je tijekom svojih istraživanja i razgovora s informantima došla do podataka o izuzetno smanjenom broju germanizama u govoru mlađih Zagrepčana. Kao uzroke tomu autorica navodi utjecaj standardnoga jezika, doseljavanje stanovništva iz nekajkavskih govornih područja te sve veći i značajniji utjecaj engleskoga jezika na govor mlađih naraštaja.

Najnovije promjene u zagrebačkom govoru, one koje se događaju nakon Domovinskog rata, još su predmet istraživanja.

4. Podrijetlo germanizama u zagrebačkom govoru

Podrijetlo germanizama u hrvatskomu jeziku, pa tako i u zagrebačkom govoru, istraženo je po vremenu u kojem je došlo do jezičnoga posuđivanja i po govornom području iz kojega su leksemi posuđeni.

S obzirom na vrijeme posuđivanja razlikujemo (Štebih, 2002):

1. riječi germanskog podrijetla posuđene još iz gotskog jezika, tj. prije 6. st. (*hljeb* – got. *hlaibs*, *kupiti* – got. *kaupon...*) Te su riječi i u drugim slavenskim jezicima i govornici ih ne doživljavaju kao strane.
2. posuđenice preuzete u zagrebački govor iz starovisokonjemačkog i srednjevisokonjemačkog, tj. između 750. i 1350. (*coprati*, *foringa*, *fašnik*, *galge...*)
3. germanizmi preuzeti iz novovisokonjemačkog u razdoblju najintenzivnijeg jezičnog i kulturnog posuđivanja, tj. od 16. do 19. st. (*purger*, *bir-*

cuz, grincajg, faširanac, putar, gemiš, gablec, flaster, heklati, šnelcug, fuš, peh...)

4. germanizmi koji su u zagrebački govor preuzeti u novije doba, uglavnom tehnički pojmovi (*kuplung, kiler, borer, vešmašina, minivaš*)

S obzirom na jezični prostor iz kojega posuđenice dolaze razlikujemo (Glovacki-Bernardi, 1993; Žepić, 1996.):

1. germanizmi iz austrijskog njemačkog
2. germanizmi iz južnonjemačkih dijalekata

Ulazak njemačkih elemenata u hrvatski preko južnonjemačkog vidljiv je iz dijalektalno obojenih oblika, iz čestih deminutivnih oblika karakterističnih za južnonjemački, npr. *reklec, lajbec* (Glovacki-Bernardi 1993)

Nositelji, odnosno posrednici u međujezičnim utjecajima bili su najvećim dijelom obrtnici koji se dodseljavaju u Zagreb te hrvatski intelektualci koji su naobrazbu stekli u europskim gradovima njemačkog govora. Da je u Zagrebu bilo mnoštvo njemačkih govornika koji su imali potrebu za učenjem hrvatskoga svjedoče hrvatske gramatike pisane isključivo za Nijemce, kao što je Kornigova gramatika iz 1795. ili ona Ignaca Szent-Martonya iz 1782. koja je razgrabljena u samo mjesec dana. (Glovacki-Bernardi 1993).

U središtu ovoga rada nije namjera identifikacije germanizama. Korpus posuđenica njemačkoga podrijetla nastao je prikupljanjem na terenu, kao i konzultiranjem literature i radova koji se bave istom problematikom. U nekim je slučajevima model toliko promijenio svoj fonološki sustav tako da je on postao vrlo teško prepoznatljiv. Osim toga, germanizmi koje smo uvrstili preuzeti su u različitim razdobljima pa ih je teže identificirati s obzirom na fonološku strukturu koju imaju u suvremenom standardnom njemačkom jeziku. Mnogi su germanizmi preuzeti izravno iz različitih austrijskih i južnonjemačkih dijalekata, npr. riječ *šraf/šaraf*, prema bavarskom *Schrauff* (Skok, 1971, 73), a ne prema standardnome njemačkom liku *Schraube*. U stanovitom je broju riječi izraz znatno izmijenjen u odnosu na model, jer je njemačka složenica elidirana, primjerice *špajza* (*njem. Speisekammer*), a neke su riječi u adaptaciji promijenile i značenje..

5. Germanizmi u govoru djece rane dobi

Prvi jezik djeca usvajaju spontano sa svrhom ostvarivanja komunikacije te socijalizacije u okruženju i široj zajednici. (Pavličević-Franić, 2005) Prvi jezik, materinski jezik dijete usvaja u obitelji, on najčešće jest, ali ne mora biti i okolinski, zavičajni govor. Okolinski će govor dijete usvojiti slijedeći govorne modele, i usvojiti će ga u svim njegovim sastavnicama. Dakle, ako su prisutni u govoru okoline, germanizmi će biti prisutni i u govoru djeteta. Kod nekolicine informanata u provedenom istraživanju materinski je jezik istodobno i okolin-

ski, kod većine se materinski i okolinski jezik razlikuju. Pojava germanizama u njihovu govoru nije ostvarena u polju vodoravne višejezičnosti (Jelaska 2003, Pavličević-Franić 2005) tj. u odnosu različitih stranih jezičnih sustava u kontaktu, u ovom slučaju njemačkoga i hrvatskoga (Filipović 1986.). Germanizmi u hrvatskom jeziku plod su povijesnog odnosa vodoravne višejezičnosti, a germanizmi u govoru djece plod su usvajanja organskog idioma (materinskog jezika) što ga djeca usvajaju u zagrebačkom govornom prostoru ili su pojava u odnosu okomite višejezičnosti (Jelaska 2003), tj. u odnosu između različitih individualnih organskih idioma unutar sustava materinskog (hrvatskog) jezika (Pavličević-Franić 2000, 2005). Potonja je jezična situacija prisutna u onih govornika čiji su se roditelji doselili u Zagreb i njihov se govor još nije asimilirao s govorom okoline.

Komunikacijska praksa u fazi ranog usvajanja hrvatskoga jezika pokazuje da se kod sve većeg broja djece materinski jezik razlikuje od okolinskog, a ulaskom u institucije (vrtiće i škole) stvara se međujezično polje (Pavličević-Franić 2006) preklapanja jezičnih elemenata iz individualnog jezičnog idioma naučena kod kuće (L1), okolinskog idioma (L2) i standardnoga hrvatskoga jezika (L3).

Kako u ranoj dobi razvoj komunikacijske kompetencije prethodi jezičnoj kompetenciji, jasno je da će djeca usvajati okolinski jezik sa svim njegovim sastavnicama pa tako i germanizmima. Izostanak germanizama u dječjem govoru ukazuje na promjene okolinskoga idioma, tj. na zastarijevanje jednog dijela jezičnoga korpusa, odnosno na prijelaz nekih leksema iz aktivnog leksika u pasivni.

6. Istraživanje prisutnosti i upotrebe germanizama u govoru djece od četiri do šest godina na širem zagrebačkom području

6.1. Problem istraživanja

Prisutnost i upotreba germanizama u govoru djece od 4. do 6. godine na širem zagrebačkom području i to:

1. prepoznaje li govornik pojedinu riječ i može li joj pridružiti značenje
2. koji sadržaj govornik podrazumijeva pod navedenim izrazom
3. koje istoznačnice govornik rabi umjesto predloženog germanizma?

6.2. Hipoteze

Pretpostavlja se:

1. da djeca u govoru ne koriste sve predložene germanizme
2. da djeca veći dio predloženih germanizama poznaju kao pasivni leksik (razumiju, ali ne koriste)

3. da germanizme djeca zamjenjuju istoznačnicama iz standardnoga jezika
4. da će nekim pojmovima djeca pridružiti neovjerena značenja

6.3. Cilj

Istraživanje smo proveli u cilju stjecanja uvida u današnji položaj germanizama u zagrebačkom govoru.

6.4. Metoda

6.4.1. Ispitanici

120 djece 4-6 godina starosti iz dječjih vrtića sa šireg zagrebačkog područja.

6.4.2. Materijal

35 germanizama, po kriteriju frekventnosti riječi, tj. one riječi koje se često pojavljuju u govoru odraslih govornika, i po pragmatičnom, komunikacijskom kriteriju, tj. riječi koje označavaju pojavnosti iz djetetova svakodnevnog života.

6.4.3. Instrumenti

a) anketa s popisom riječi (35 germanizama).

Popis riječi korištenih u istraživanju ovdje smo proširili popisom njemačkih modela. U istraživanju se uzimalo u obzir ako je ispitaniku bila poznata neka druga replika njemačkog modela, primjerice šrafčiger/šrafinciger; mišča-fel/mišafl itd.

1. sokna (čarapa) , Socke, f.
2. rajngla (posuda za kuhanje, plitica) Reindl, n. (austr., jnj.)
3. drot (metalna žica) Draht, m.
4. špenadla (pribadača) Spennadel, f. (Schmeller II, 674)
5. rajsnedla (čavlić sa širom glavom) Reißnagel, m.
6. šraf (vijak) , Schrauff, Schraufen, m. (austr.)
7. vekerica (sat – budilica) Wecker, m.
8. šrafčiger/šrafinciger (odvijač), Schraubenzieher, m. (aust.)
9. šoder (sitno kamenje, šljunak) Schotter, m.
10. šnicla (odrezak) Schnitzel, n.
11. šnjofati (njuškati) schnofeln (austr.)
12. špajza (smočnica, ostava) Speisekammer, f.
13. šlampav (neuredan) schlampig
14. rinčica (naušnica) Ring, m. – prsten, kolut, alka
15. ringešpil/ringišpil (vrtuljak) Ringelspiel, n.

16. šnajder (krojač) Schneider, m.
17. šlank (mršav) schlank
18. ciferšlus (patentni zatvarač na odjeći) Zippverschluss, m. (austr.)
19. pegla (glačalo) Begel (Schmeller I, 217)
20. mišafl/mistšaufel (lopatica za smeće) Mistschaufel, f. (austr.)
21. badecimer (kupaonica) Badezimmer, n.
22. šlafcimer (spavaća soba) Schlafzimmer, n.
23. šrajbtiš (pisaći stol) Schreibtisch, m.
24. ziherica (vrsta igle, sigurnica) Sicherheitsnadel, f.
25. klamerica (spojnica) Klemme, f.
26. rikverc (unazad, natraške) rückwärts
27. špek (slanina, panceta) Speck, m.
28. šenkati (pokloniti) schenken
29. buhtla (vrsta kolača, "napuhnjača") Buchtel, f. (austr.)
30. šnala (kopča) Schnalle, f.
31. šilterica (kapa sa šiltom) Schild, m. štitnik na kapi
32. šina (tračnica), Schiene, f.
33. šlafrok (kućni ogrtač) Schlafrock, m.
34. šličuha/sličuhe (klizaljke), Schlittschuh, m.
35. šmirgl papir (brusni papir), Schmirgel, m.

6.5. Okolnosti istraživanja

Istraživanje je provedeno tijekom 2007. i 2008. godine u vrtićima u gradu Zagrebu i široj zagrebačkoj okolici.

7. Rezultati istraživanja i interpretacija rezultata

Nakon provedenog istraživanja došli smo do sljedećih rezultata:

Tablica

REDNI BROJ	BROJ GERMANIZMA	POSTOTAK POZITIVNIH ODGOVORA
1.	6	96,36%
2.	19	80%
3.	26 27	75,45% 75,45%
4.	18	66,36%
5.	2	62,72%
6.	29	60,90%

7.	8	60,00%
8.	10	59,09%
9.	11	55,45%
10.	31	46,36%
11.	15 25	45,45% 45,45%
12.	13	44,54%
13.	9 1	43,63% 43,63%
14.	12 14	40,90% 40,90%
15.	30	38,18%
16.	24	30,9%
17.	7	24,54%
18.	16	23,63%
19.	4	20,90%
20.	33	16,36%
21.	35	15,45%
22.	32 20	13,63% 13,63%
23.	34	12,72%
24.	17	11,81%
25.	3	7,27%
26.	5	6,36%
27.	23	4,54%
28.	28	3,63%
29.	21	1,81%
30.	22	0%

Na temelju provedene ankete i navedenih podataka možemo zaključiti da većina djece u govoru ne koristi sve predložene germanizme, dapače, da je i poznavanje istih (pasivni rječnik) također oskudan. Kao što je vidljivo iz tablice, niti jedno dijete nije prepoznalo riječ šlafcimer (br.22), samo 1,81% djece riječ badecimer, 3,63% djece riječ šenkati, 4,54% riječ šrajbtiš. Nadalje, svega 6,36% djece prepoznaje riječ rajsnedla, 7,27% riječ drot, 11,81% djece riječ šlank, 12,72% djece prepoznaje riječ sličuhe/sličue, 13,63% riječi šina i mišafil/mistšaufel, 15,45% riječ šmirgl papir, 16,36% šlafrok, 20,90% riječ špenadla, 23,63% riječ šnajder, 24,54% riječ veckerica, 30,9% ziherica, 38,18% šnala, 40,90% špajza i rinčica, 43,63% šoder i sokna, 44,54% šlampav, 45,45% ringešpil i klamerica, 46,36% šilterica, 55,45% šnjofati, 59,09% šnicla, 60% šrafci-ger/šrafinciger, 60,90% buhtla, 62,72% rajngla, 66,36% ciferšlus, 75,45% rikverc i špek, 80% riječ pegla i 96,36% riječ šraf..

Na temelju rezultata možemo zaključiti da više od polovine ispitane djece prepoznaje svega 10 ponuđenih riječi, što iznosi 28,5% i to: šraf, pegla, rikverc, špek, ciferšlus, rajngla, buhtla, šrafziger, šnicla i šnjofati; a tim riječima i pridružuju donekle točna značenja. Osim tim riječima, značenja su u većini slučajeva pridružena i riječima špajza i šilterica, što odgovara redosljedu učestalosti prepoznavanja tih riječi.

Zanimljivosti radi navodimo neka od točnih značenja koja djeca pridaju riječima:

- šraf: ono za šaraflijanje, vrtiš ga, za šrafanje, za popravljati i tući čekićem, čavlič, to se nekaj šrafi.
- pegla: za peglati veš, za peglanje, sa čime se pegla roba
- rikverc: da se voziš prema iza, kad voziš unatrag, ono kad ideš unatrag, kad hodaš naopačke u rikverc
- špek: ono kaj se jede, a masno je, vrsta mesa, ono za jesti od mesa, od pajceka meso, onoš to se reže
- ciferšlus: ono za otkopčavanje, imamo ga na jakni, zakopčava se jakna
- rajngla: za kuhanje, u njoj kuhamo, to je lonac, kuha se u tome, zdjela
- buhtla: neki kolač, to se jede, to je ono kaj mi mama kupi ujutro u pekari
- šrafziger: za šarafiti šrafe, ono s čim se šrafi, onos čim se okreće da se može zašarafiti
- šnicla: meso, nju jedeš, ja ne volim šnicle, to je neko tvrdo meso, za pečenje
- šnjofati: mirisati, to radi pas, daj si pošnjofaj ruku (uz gestu), njušiti
- špajza: tamo mama sprema hranu, to je ono kad mama ide po nešto u špajzu, mi nemamo špajzu, mama te stvari stavlja u podrum, tu se stave stvari koje ne stanu u kuhinju, tam je hladno, tu te mama zatvori kad si zločest (!)
- šilterica: kapa, ona kapa kaj se nosi kad je sunce, ona kapa kaj je nose sportaši.

Razumljivo je da je definiranje u ovoj dobi još uvijek prezahtjevno za većinu djece, tako da njihova pojašnjenja odražavaju i način doživljavanja riječi i poimanja svijeta. Oslanjaju se prije svega na vlastito iskustvo i njime pojašnjavaju pojmove, bez ikakvih pokušaja apstraktnog pojašnjavanja. Također možemo primijetiti da većinu pojmova pridružuju djeca koja u svom govoru koriste riječ kaj, odnosno čiji je cjelokupan govor blizak ili jest zagrebački kajkavski govor.

Neovjerena značenja djeca pridaju manjem broju riječi (npr. drot – policajac, novac; šraf – za lupanje; vekerica – auto Vectra, stroj za šivanje, sjekira; sokna – jakna; šnjofati – hrkati; ringišpil – prozor itd.)

Na kraju možemo zaključiti da su se u istraživanju potvrdile samo dvije od četiriju postavljenih hipoteza i to:

- da djeca u govoru ne koriste sve predložene germanizme
- da će nekim pojmovima djeca pridružiti neovjerena značenja

Dvije hipoteze nisu se pokazale točnima, jer, naime, djeca ne poznaju veći dio predloženih germanizama ni kao pasivni leksik, već samo 28,5% riječi i germanizme ne zamjenjuju istoznačnicama iz standardnoga jezika, već ih tumače opisno, cjelovitim ili djelomičnim pojašnjenjima na temelju vlastitoga iskustva. U skladu s time, većinu istraživanih riječi djeca ne koriste u aktivnom rječniku, odnosno, one riječi čije značenje znaju pojasniti, djeca u aktivnom rječniku koriste.

8. Zaključak

Jezične su promjene stalne, jednu od njih opisuje i ovo istraživanje. Svaki je jezični sustav podložan promjenama i onda kad se ostvaruje pismom, a još više u govornim ostvarenjima. Kad dodamo tome podložnost funkcionalnih stilova promjenama, pri čemu će razgovorni funkcionalni stil biti promjenama uvjerljivo najizloženiji, jasno je da i predmet ovoga istraživanja – zagrebački govor djece rane dobi – pokazuje višestruke odmake od govora prethodnih naraštaja Zagrepčana. U radu smo opisali govornu situaciju s obzirom na prisutnost germanizama u govoru zagrebačke djece, a dobiveni rezultati dobar su pokazatelj smjera jezičnih promjena.

Uzroke tim promjenama moglo bi se potražiti u mnogim pojavama. Prvo, okolinski zagrebački govor velikom broju djece nije materinski organski idiom koji u obitelji usvajaju. Drugo, okolinski zagrebački govor zadnjih se četrdesetak godina bitno promijenio u smjeru štokavizacije pa tako i sve manje upotrebe leksema specifičnih za kajkavsko narječje. Treće, utjecaj standarda prisutan kroz institucionalni govor i govor medija sve je izraženiji. Četvrto, utjecaj engleskoga jezika ostavlja sve više traga.

Na temelju rezultata istraživanja zaključno možemo istaknuti da je upotreba germanizama u govoru djece rane dobi na širem zagrebačkom području mala, a valja napomenuti da većina djece u govoru ne koristi sve predložene germanizme, dapače, da je i poznavanje istih (pasivni rječnik) također oskudan. Neprepoznavanje, odnosno prepoznavanje i uporaba tek manjeg broja germanizama u dječjem govoru ukazuje na zastarijevanje jednog dijela jezičnoga korpusa, odnosno na prijelaz nekih leksema iz aktivnog leksika u pasivni.

LITERATURA

1. Babić, Stj. (1990): Njemačke posuđenice u hrvatskom književnom jeziku. Hrvatska jezikoslovna čitanka. Zagreb: Globus
2. Filipović, R. (1986): Teorija jezika u kontaktu, Uvod u lingvistiku jezičnih dodira. Zagreb: JAZU i ŠK
3. Glovacki-Bernardi, Z. (1993): O njemačkim elementima u zagrebačkom govoru i hrvatskom književnom jeziku. Zbornik radova Rječnik i društvo, 93 – 96. Zagreb.
4. Glovacki-Bernardi, Z. (2001): Uvod u lingvistiku, Zagreb: Školska knjiga.
5. Jelaska, Z. (2003): Hrvatski jezik i višejezičnost. Komunikacijska kompetencija u višejezičnoj sredini. Zagreb, Sveučilište u Zagrebu i Naklada Slap.
6. Jelaska, Z. i sur. (2007): Drugi jezik hrvatski. Zagreb: Profil.
7. Kapović, M. (2006): Najnovije jezične promjene u zagrebačkom govoru. Kolo br.4. Zagreb: MH.
8. Magner, Th. (1966): A Zagreb Kajkavian Dialect. Penn State Studies No. 18. The Pennsylvania State University.
9. Matasović, R. (2000): Germanske posuđenice u praslavenskome. Filologija. Zagreb.
10. Pavličević-Franić, D. (2005): Komunikacijom do gramatike. Razvoj komunikacijske kompetencije u ranome razdoblju usvajanja jezika. Zagreb: Alfa
11. Pavličević-Franić, D. (2006): Jezičnost i međujezičnost između sustava, podsustava i komunikacije. Lahor, 1.
12. Pavličević-Franić, D. i Kovačević, M. (2003): Komunikacijska kompetencija u višejezičnoj sredini. Zagreb, Sveučilište u Zagrebu i Naklada Slap.
13. Schmeller, J.A. (1872): Bayerisches Wörterbuch. Bearbeitet von G.K. Fommann, München
14. Simeon, R. (1986): Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva. Zagreb: MH
15. Skok, P. (1971): Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika. Zagreb: JAZU.
16. Šojat, A. – Barac-Grum, V. – Kalinski, I. – Lončarić, M. – Zečević, V. (1998): Zagrebački kaj. Zagreb: IHJJ
17. Šojat, A. (1979): O zagrebačkom kajkavskom govoru. Rasprave zavoda za jezik, 4/5, Zagreb.
18. Štebih, B. (2002): Germanizmi u zagrebačkom govoru. Kaj 5-6. Zagreb.
19. Žepić, S. (1996): Austrijski njemački u Hrvatskoj. Đurđevčki zbornik, 309-319. Đurđevac.

UNDERSTANDING OF WORDS OF GERMANIC ORIGIN IN SPEECH OF YOUNG CHILDREN FROM WIDER ZAGREB AREA

Vladimira Velički, Damir Velički and Jelena Vignjević

Summary

Children's speech during early language development includes all basic speech characteristics in the language area where it is realized. This article looks at and describes one segment of children's speech in the Zagreb speaking area.

The authors focus on the influence of the words of Germanic origin in the speech of 4 to 6 year olds in the wider Zagreb area where the influence of the words of Germanic origin is the result of multiple ties among languages (German and Croatian). Words of Germanic origin are present in children's speech which they acquire. Those words enter children's speech whose development is above all conditioned by communicative requirements. With the absence of linguistic competence of these speakers, influences of the words of Germanic origin become an equal part of the active lexis of just a few speakers and are absent in most speakers.

The research of children's speech at an early age points to big changes in speech characteristics of the Zagreb area.

Key words: *words of Germanic origin, Zagreb speech idioms, early language development, mother tongue, speaking within the community*